

Nr 83.

Av herrar **von Seth** och **Kyling**, *angående allsidig prövning och utredning av frågan om dyrortsgrupperingen.*

Såsom ett av de främsta bekymren i vårt land står för dagen utan tvivel frågan om den s. k. flykten från landsbygden, som på oroväckande sätt synes äventyra landets försörjning. Orsakerna härtill kunna givetvis sökas på mångahanda håll och man har på olika vägar sökt råda bot därför. Uppmuntran åt jordbruket, stödlån och andra lån till landsbygdens befolkning, hjälp till förbättrat bostadsbyggande m. m., allt i avsikt att söka åter-skänka till landsbygden den ekonomiska stabilitet, som icke varit tillfinnandes. Då intet av allt detta synes medfört åsyftat resultat, finnes all anledning förmoda, att landsbygdens avfolkning är att söka i andra och djupare orsaker än tillfälliga ekonomiska svårigheter.

Vill man göra en jämförelse mellan levnadsförhållandena å de större orterna i riket, vilka företrädesvis draga landsbygdens befolkning till sig, samt landsorten och dess samhällen, skall man snart finna, att det icke endast är en lönefråga eller möjligheten att skaffa sig bättre utkomst, som gör städerna så attraktiva för landsbygdens befolkning. Redan en undersökning av levnadsstandarden och försörjningsplikten, för att endast taga ett par exempel, ge vid handen, att i frågan om dessa båda för befolkningen så viktiga detaljer, en synnerligen markant skillnad föreligger. Att uppdraga en parallell mellan exempelvis bostadsstandarden på landsorten och dess samhällen och samma standard på de stora orterna låter sig endast i mycket få undantagsfall göras. Vad som är regel för ena platsen är undantag för den andra. Och samma är förhållandet i de flesta fall med försörjningsplikten. De omkostnader exempelvis en tjänsteman, jordbrukare, arbetare eller andra ha för att nå läkare, apotek, sjukhus, skolor för barnen etc., allt som de större orterna ha tillgängligt på mycket nära håll utan fördyrande resor eller kostsam vistelse å annan plats, bidraga i högsta grad till landsortens ekonomiska trångmål. Detta i sin tur måste genomgående menligt inverka på hela landsbygdens försörjning, då prisbildningen icke endast står i direkt relation till efterfrågan utan även till köpkraften, vilken senare enligt exempelvis socialstyrelsens statistik visat sig vara betydligt svagare på landsorten än i de större städerna.

Det kan på starka skäl förmenas, att lönesättning och prisbildning här ställts i en relation till varandra, som gör att de påverka varandra på ett sätt, som avsevärt skiljer sig från verkligheten samt bidragit till framskandandet av missgynnade och gynnade orter. Då prisbildningen står i relation till efterfrågan och köpkraft samt dessa två senare i sin tur direkt emanera ur penningtillgången, i detta fall lönerna, men dessa sedan i sin

tur regleras efter prisbildningen, synes det uppenbart att man här råkat in i en prisbildnings- och lönesättningscirkel, där den ena faktorn direkt driver fram den andra. Det är nämligen ett känt förhållande, att förbättrade löner medför en bättre levnadsstandard och en förbättrad levnadsstandard medför inköp av genomsnittsvaror av dyrare slag. Härigenom uppstår en konstlad prisförhöjning beroende på högre pretentioner. Då sedan dessa höga »levnadsomkostnader», som egentligen inte äro något annat än ett tecken på högre levnadsstandard, i sin tur läggas till grund för nya och ytterligare förbättrade löneförmåner, måste det synas uppenbart, att där en dylik utveckling ägt rum, dessa orter måste te sig i högsta grad gynnade.

På landsbygden, med dess genomgående låga löner, har en dylik uppskrivning av prisbildningen och därmed grunden för löneförbättringar icke förelegat. Detta har medfört, att landsbygden i sin helhet ifråga om levnadsstandard kommit att kvarstå på en betydligt lägre nivå, än de gynnade orterna, vilket allt resulterat i, att landsbygden ur alla synpunkter högst ogärna föredrages framför storstaden med dess bekvämare levnadsförhållanden, dess mera ordnade arbetstid, dess högre löner jämte alla andra förmåner, som många anse tillkomma storstaden framför landsbygden. Den flykt från land till stad, som särskilt under det senaste decenniet gjort sig gällande, måste betraktas som en naturlig följd av denna uppenbara brist på ekonomisk balans mellan storstad och landsbygd.

Vad mer är, det kan utan överdrift även göras gällande, att det icke är det sämsta, ej ens det medelmåttiga folkaterialet, som söker sig från landsorten till storstaden, utan det är så gott som genomgående det allra bästa, som har största möjligheterna att slå sig fram och göra sig gällande. En fortsatt flykt från landsbygden kommer därför att på ett ännu mera frappant sätt skilja stad och land och ytterligare menligt inverka på landsbygdens möjligheter att stå sig i konkurrensen. De bästa krafterna söka sig så gott som genomgående till storstäderna, där ytterligare förmåner ge dem möjligheter att slå sig fram.

På grund av vad här ovan framförts, få vi fästa riksdagens uppmärksamhet på det nu rådande förhållandet mellan stad, speciellt storstäderna, och landsbygd för att söka utfinna en möjlighet att råda bot mot den flykt från landsbygden, som gällande förhållanden gett upphovet till. Vi anse att man med varje tänkbart medel bör söka återskänka landsbygden dess verkliga värde, skapa nya möjligheter för en förbättrad existens genom ökade löner och högre levnadsstandard. Detta synes oss kunna ske icke enbart genom tillfälliga stöd utan desto mer genom en genomgående revision av den nuvarande dyrortsgrupperingen, vilken enligt vårt förmenande bidrager till landsortens avfolkning.

Socialstyrelsen har på uppdrag av Kungl. Maj:t just nu utarbetat ett förslag till planläggning av den dyrortssgruppering, som är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1941. Vi anse emellertid att den nuvarande dyrortsgrupperingen väckt delade meningar hos stora grupper av vårt folk. På vissa håll har man till och med framfört tanken att undersöka huruvida icke

en avveckling av dyrortsgrupperingen såsom sådan vore aktuell, under förmenande att de platser, som nu kallas dyrorter, i många fall kunna betraktas som »förmånsorter».

På grund av det ovan anförda hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta, att frågan om dyrortsgrupperingen tages upp till en allsidig prövning och utredning, innan den dyrortsgruppering, som är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1941, slutligt fastställles.

Stockholm den 20 januari 1939.

T. G. v. Seth.

Folke Kyling.
